

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Uppfattningar om Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration

En kritisk diskursanalys av en partipolitisk debattartikel

Elisabet Brunnegård

Beteckning på arbete, SSA136 15 hp
Ämne: Svenska som andraspråk
Termin: HT2020
Handledare: Charlotta Olvegård

Sammandrag

Studiens syfte är att undersöka bilden av Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration i en debattartikel från Svenska Dagbladet sommaren 2019 författad av Moderaterna. Med hjälp av språkanalytiska verktyg från kritisk diskursanalys och systemisk-funktionell grammatik, i form av transitiv analys och analys av sociala deltagare, har följande resultat framkommit. Sammanfattningsvis anger Moderaterna att för många nya invånare inte lär sig svenska tillräckligt mycket och snabbt. Att svenskinläringen går för långsamt menar man leder till olika villkor på arbetsmarknaden, bristande sammanhållning inom befolkningen och parallella samhällen. En beskrivning av orsakerna till varför många Sfi-elever avbryter eller inte fullföljer sina studier saknas. Skulden för problemen bär den samlade politiken och skolan, menar Moderaterna. Lösningen är, enligt artikelförfattarna, att ställa högre krav på Sfi-eleverna i form av en individuell prestationsplan och att dra in ekonomiska ersättningar för dem som inte uppfyller kraven. Elever som har egen försörjning under sin studietid nämns inte. Svenskarna och svenska samhället framställs som aktiva, handlingskraftiga, och avgörande för sammanhållningen i Sverige. De nya invånarna, närmare bestämt Sfi-eleverna som denna studies syfte fokuserar på, förknippas med avbrutna och ej fullföljda studier, bristande svenska, att stå utanför samhället, och parallella samhällen. Debattartikeln ger inte utrymme för nya invånare att ge sin syn på situationen, vilka orsaker det finns till studieavbrott, eller varför det kan vara svårt för en del att slutföra Sfi.

Nyckelord: Kritisk diskursanalys, systemisk-funktionell grammatik, transitiv analys, Moderaterna, integration, Sfi, svenska språket.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1.	Bakgrund.....	1
1.2.	Syfte	2
1.3.	Frågeställningar.....	2
2.	Tidigare forskning	3
2.1.	Forskning om språk och integration.....	3
2.1.1.	Sfi, studietakten och innehållet	3
2.1.2.	Sfi och praktik	4
2.1.3.	Språkkunskap som relationell kompetens	4
2.2.	Studier av uppfattningar om språk och integration.....	5
2.2.1.	Språk som uttryck för nationell identitet.....	5
2.2.2.	Diskurser om nya invånare i Sverige	5
2.2.3.	Två studier med kritisk diskursanalys	6
2.3.	Sammanfattning av tidigare forskning.....	7
2.3.1.	Sammanfattning av forskning om språk och integration.....	7
2.3.2.	Sammanfattning av studier om uppfattningar gällande språk och integration.....	8
3.	Teori	9
3.1.	Teori.....	9
3.1.1.	Kritisk diskursanalys	9
3.1.2.	Systemisk-funktionell lingvistik.....	9
3.1.3.	Sammanfattning av den teoretiska ramen	10
4.	Material och metod	11
4.1.	Material	11
4.2.	Studiens genomförande.....	12
4.2.1.	Kvalitativ metod.....	12
4.2.2.	Transitiv analys	12
4.2.3.	Sociala deltagare.....	15
5.	Resultat.....	18
5.1.	Moderaternas debattartikel från Svenska Dagbladet 2019-06-30.....	18

5.2.	Redovisning av resultat.....	20
5.2.1.	Stycke 1: Språket och sammanhållningen.....	20
5.2.2.	Stycke 2: Hotet mot sammanhållningen.....	21
5.2.3.	Stycke 3: Den som kommer till Sverige.....	22
5.2.4.	Stycke 4: Det svenska samhället	22
5.2.5.	Stycke 5: De nya invånarna.....	23
5.2.6.	Stycke 6: Det svenska samhället och de nya invånarna	24
5.2.7.	Stycke 7: Sfi-studier	25
5.3.	Sammanfattning av resultatet.....	25
6.	Diskussion och vidare forskning.....	28
6.1.	Diskussion.....	28
6.1.1.	Uppfattningar som framträder i artikeln.....	28
6.1.2.	Artikelförfattarnas sätt att förmedla sin bild	29
6.1.3.	Studiens resultat i förhållande till tidigare forskning	30
6.2.	Slutsatser	31
6.3.	Vidare forskning	32
7.	Litteraturförteckning	33
	Bilaga 1: Moderaternas debattartikel.....	35
	Bilaga 2: Huvudgrupper av sociala deltagare.....	38

1. Inledning

I detta kapitel ges först en bakgrund (1.1) som leder in på ämnet för studien.

Därefter presenteras syfte (1.2) och frågeställningar (1.3).

1.1. Bakgrund

Migration och integration är debattämnen i Sverige i dessa tider, och Sfi och de vuxna nyanlända som studerar där kommer därför ofta i fokus. Jag jobbar som Sfi-lärare sedan sex år och känner många gånger inte igen det som sägs om Sfi och Sfi-elever i den offentliga debatten. Elever med god studiebakgrund klarar ofta Sfi inom något-några år, och fortsätter sedan med studier eller börjar jobba, dvs. blir självförsörjande. Elever med liten eller ingen studiebakgrund behöver mycket tid på sig för att vänja sig vid skolan och lära sig svenska från grunden, särskilt de som lär sig att läsa och skriva för första gången. Eleverna saknar inte motivation, men vissa saknar studievana, och en del har traumatiska krigsupplevelser eller oro för sina barns säkerhet på en annan kontinent, som försämrar inlärningsförmågan.

När integrations- och migrationsfrågorna diskuteras i den offentliga debatten har Sfi blivit en kärnfråga i hur nya svenskar ska rustas för arbetsmarknaden och samhällslivet på bästa sätt. Det svenska språket som uttryck för den nationella identiteten är nära förknippat med idén om nationen och sammanhållningen inom den (Hyltenstam och Milani 2012:133). Föreliggande studie fokuserar på hur ett stort politiskt parti, Moderaterna, formulerar sig och sin politik, vad gäller Sfi, Sfi-elever och språkets roll för integration. I sin roll som opinionsbildare, och eftersom partiet har valt integration som en av sina hjärtefrågor, så har Moderaternas bild av Sfi stor betydelse för väljarnas syn på Sfi.

1.2. Syfte

Trots återkommande kritik i den offentliga debatten och från politiken fortsätter genomströmningen av elever på Sfi att gå långsamt enligt kritikerna (Lindberg och Sandwall 2012:475). Samtidigt saknas det forskning om förutsättningarna inom Sfi i Sverige, vilket behövs för att kunna utveckla verksamheten (Lindberg och Sandwall 2012:475).

Studiens syfte är att undersöka bilden av Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration, i en debattartikel från Svenska Dagbladet sommaren 2019. Artikeln är skriven av Moderaterna och beskriver partiets integrationsförslag.

Undersökningen har genomförts med hjälp av textanalytiska verktyg från kritisk diskursanalys och systemisk-funktionell lingvistik. De framkomna analysresultaten kommer även att jämföras med en summering av forskningsresultaten.

1.3. Frågeställningar

För att uppfylla studiens syfte används följande forskningsfrågor.

- Vilka uppfattningar om Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration framträder i den utvalda tidningsartikeln?
- På vilka sätt förmedlar artikelförfattarna sin bild av Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration?
- Hur förhåller sig den bild som framträder i artikeln till tidigare forskning gällande ovan nämnda fenomen?

2. Tidigare forskning

Detta kapitel redovisar relevant forskning inom det aktuella ämnesområdet för studien. Kapitlet består av två delar. Den första delen presenterar forskning om språk och integration (2.1). Den andra delen redovisar studier av uppfattningar om språk och integration (2.2).

2.1. Forskning om språk och integration

2.1.1. Sfi, studietakten och innehållet

Sfi har kritiserats i många år för en långsam genomströmning av elever, d.v.s. att det tar för lång tid att bli klar med kurserna och slutföra Sfi-studierna (Lindberg och Sandvall 2012:475-477). Trots detta så saknas forskning om de bakomliggande orsakerna till den låga genomströmningen. Det saknas också en specifik lärarutbildning med inriktning på Sfi (Lindberg och Sandvall 2012:475-477). Den offentliga debatten om Sfi präglas av okunskap kring de faktorer som påverkar andraspråksinläring, och bristande insikt om den tid och ansträngning som krävs. Samtidigt ser många deltagare Sfi som sin trygga punkt i tillvaron, och första steget i att bygga sin framtid i Sverige (Lindberg och Sandvall 2007:1,14).

Andraspråksinläring för vuxna behöver bestå av förberedelse för både arbetslivet och samhällslivet. Läraren kan använda klassrummet som en plats där deltagarna får möjlighet att hitta sitt sammanhang, d.v.s. koppla ihop tidigare livserfarenheter, med den aktuella situationen och framtidsdrömmar (Svendsen 2018:4-5, 28-30). När eleverna har inflytande och är med och formar undervisningen så får de en känsla av mening, och blir på så sätt stärkta i sin inläraidentitet och deltar mer aktivt. Lärare behöver stötta eleverna att utforska flera olika tänkbara identiteter för framtiden, och hitta sin egen väg i det nya språket (Norton 2010:1-2,10).

2.1.2. Sfi och praktik

Sfi-elever som är ute på praktikplatser får många gånger mycket mindre möjlighet att träna svenska än förväntat. Handedare försöker av olika anledningar skydda praktikanten från språkligt krävande arbetsuppgifter. Interaktion sker vanligen i situationer när praktikanten har stöd av sammanhanget för att förstå, i kombination med enstaka ord och kroppsspråk. Sfi-lärare, praktikhandledare och elever behöver stärka sitt samarbete så att Sfi-eleven har med sig uppgifter mellan praktikplats och Sfi, och på så sätt utökar sin språkkunskap (Sandwall 2013:265-267, 271). I Falköpings kommun pågår sedan flera år ett samarbete mellan Sfi och praktikplatserna för språkutvecklande praktikplaceringar, enligt en modell från Malmö. Istället för att ödmjukt tacka ja till varje erbjuden praktikplats, så ställs det krav på vad praktikplatsen måste kunna erbjuda praktikanten i form av kommunikativa situationer och miljöer, och representanter från praktikplatsen får utbildning för att förstå praktikantens inlärningsprocess. Praktikanten får med sig uppgifter av sin Sfi-lärare för att utföra på praktikplatsen, för att koppla ihop dessa båda miljöer så att språkutvecklingen underlättas.

2.1.3. Språkkunskap som relationell kompetens

Ofta beskrivs det att vuxna migranters kommunikativa förmåga i det nya språket beror på individens eget ansvar och prestation (Rydell 2018:1-2, 8). Samtidigt skymmer detta synsätt den relationella process som ligger bakom, och som krävs för att kunna nå kommunikativ förmåga på det nya språket. Kommunikation sker mellan människor, så där måste också språkinläringen äga rum (Rydell 2018:1-2, 8).

Eleverna upplever att människor blir förvånade när de pratar svenska, eftersom de inte förväntar sig att de kan svenska (Rydell 2018:101-108). De blir i förväg bedömda som personer som inte kan svenska, innan de börjat prata. Det innebär att inlärarna utifrån sitt utseende uppfattas av andra som ej kompetenta användare av

svenska. Människor de möter kan säga att de inte förstår vad de säger, och det påverkar inlärarens självförtroende i språket på ett negativt sätt (Rydell 2018:101-108). Det är tydligt att språkinlärarens uppfattning om sin egen kompetens i språket är beroende av andras bedömning av språkkompetensen. Eleverna säger att man känner sig som en kompetent språkanvändare när man självständigt klarar sig i samhället utan att vara beroende av en tolk, och när man kan hjälpa andra med språket. Språk lärs in där språk används (Rydell 2018:101-108).

2.2. Studier av uppfattningar om språk och integration

2.2.1. *Språk som uttryck för nationell identitet*

Den svenska staten har byggts upp utifrån idén om nationen och gemenskapen, d.v.s. sammanhållningen mellan dess invånare (Hyltenstam och Milani 2012:133). Nära förknippat med nationen och sammanhållningen är det svenska språket som uttryck för den nationella identiteten. Genom historien har lagarna skapats utifrån en assimilationistisk syn på människor med andra modersmål än det svenska. En rädsla att andra språk och kulturer skulle orsaka en upplösning av svenskt språk, kultur och samhälle och orsaka kaos, gjorde att man vaktade gränserna för de nationella uttrycken och identiteten, mot vad som uppfattades som hot utifrån (Hyltenstam och Milani 2012:133). Under 60-talet förändrades synen och samhället blev positivt till flerspråkighet och pluralism/mångkultur. Sveriges lagstiftning är en av de mest långtgående i världen vad gäller acceptans för flerspråkighet och uttryck för annan kultur etc. Forskningen visar dock att implementeringen i många fall inte är i linje med lagstiftningen (Hyltenstam och Milani 2012:133).

2.2.2. *Diskurser om nya invånare i Sverige*

Genom text- och diskursanalys av en serie debattartiklar, som publicerades i Dagens Nyheter under april-maj 2006, gällande variationer av svenska språket bland unga män i invandrartäta stadsdelar, belystes hur olika argument i debatten byggde på

andra underliggande outtalade antaganden (Milani 2010). I debattserien framträder en bild av den grupp personer som antas använda sig av den aktuella språkvariationen, kopplat till ålder, kön och etnicitet. Underliggande märks en oro över vad det innebär att vara ”icke-svensk” ung man. Textanalys av olika utdrag ur debattartiklarna visar hur vissa språkliga fenomen representeras (framställs) på ett särskilt sätt med ett visst syfte. Ett antal argument som används med samma syfte för att framställa någonting på ett visst sätt, utgör en diskurs (Milani 2010).

2.2.3. *Två studier med kritisk diskursanalys*

Janks (2009) undersökte en reklamannons för Standard Banks pensionsplan för hushållsarbetare från Sydafrika 1994, och visade, efter en transitiv analys av verbens processtyper (se förklaring i kapitel 4), att hembiträdet framställs i beroendeställning och endast kan agera genom tillåtelse från arbetsgivaren, d.v.s. frun i huset. Vidare framgår av analysen att hembiträdet framställs med samma slags verb som bebisen hon tar hand om, vilket tyder på att båda framställs som personer som behöver tas om hand. Samtidigt som banken försöker kommunicera för den tiden moderna demokratiska idéer med rättigheter för anställda, så blir den underliggande koloniala diskursen från förr synlig vid en transitiv analys. Det är en lång process för ett samhälle att lämna tidigare tankemönster (Janks 2009: 68-69).

I undersökningen av en tidningsartikel från en australiensisk dagstidning används kritisk diskursanalys (Van Leeuwen 1995:82). Tidningsartikeln kritiserar den australiensiska regeringens generösa migrationspolitik. Analysen av artikeln visar att migranterna själva inte omnämns som aktiva människor. Istället framställs migranternas handlingar i form av det generaliserade fenomenet ”migration”. Vad migration innebär definieras inte, till skillnad från australiensarnas reaktioner på invandringen, och hur den påverkar dem, som beskrivs tydligt (Van Leeuwen 1995:82).

The reactions of immigrants, on the other hand, are not represented. Immigrants only provoke reactions. Their thoughts and feelings and observations are not considered relevant (Van Leeuwen 1995:88).

Migranternas egna reaktioner presenteras inte i tidningsartikeln. Det framgår att migranter orsakar reaktioner hos den inhemska befolkningen, men migranternas egna tankar och känslor framställs som oviktiga i artikeln (Van Leeuwen 1995:88). Tidningsartikeln ger uttryck för en rasistisk diskurs som bygger på rädsla att förlora bl.a. den nationella kulturella identiteten, och rädsla för det okända (Van Leeuwen 1995:82).

2.3. Sammanfattning av tidigare forskning

2.3.1. *Sammanfattning av forskning om språk och integration*

Den offentliga debatten om Sfi präglas av okunskap om de faktorer som påverkar andraspråksinlärning (Lindberg och Sandwall 2007: 1,14) och det saknas forskning om de bakomliggande orsakerna kring den låga genomströmningen på Sfi (Lindberg och Sandwall 2012:475–477). Andraspråksinlärning för vuxna behöver ge förberedelse både för samhällsliv och arbetsliv samt koppla ihop tidigare livserfarenheter med aktuell situation och framtidsdrömmar (Svendsen 2018:4-5, 28-30). Det är vanligt att Sfi-elever som är på praktik får för lite möjligheter att träna att prata svenska (Sandwall 2013:265–267, 271), men flera kommuner jobbar nu tätare tillsammans med praktikplatserna och utbildar handledarna om språkinlärning och kräver kommunikativa praktikmiljöer. Språkinlärning är en relationell process som måste ske ömsesidigt, dvs. inte ensidigt (Rydell 2018:1-2, 8). Uppfattningen av sin egen kompetens i språket är beroende av andra människors bedömning av den (Rydell 2018:101-108).

2.3.2. *Sammanfattning av studier om uppfattningar gällande språk och integration*

Den svenska nationalstaten är byggd på idén om det svenska språket och den svenska kulturen som uttryck för nationell identitet som ger samhörighet, gemenskap och trygghet. Inbyggt i detta fanns en rädsla för vad som uppfattades som främmande språk, kulturer och människor, som skulle orsaka kaos om inte den egna nationen skyddades från detta (Hyltenstam och Milani 2012:133). Genom en text- och diskursanalys av en serie debattartiklar i Dagens Nyheter 2006 gällande variationer i hur svenska språket används av unga män i invandratäta stadsdelar framträder en underliggande oro över vad det innebär att vara ”icke-svensk” ung man (Milani 2010).

I en studie från Sydafrika (Janks 2009:68-69) framkommer att det är en lång process för ett samhälle att lämna tidigare tankemönster. Trots syftet att kommunicera den tidens nya demokratiska idéer med rättigheter för anställda, så beskrivs ändå hembiträdet med samma slags verb som bebisen som hon ansvarar för att sköta om, vilket tyder på att de båda behöver tas om hand. Hembiträdet framställs vara beroende av husfruns tillåtelse för att kunna agera (Janks 2009:68-69).

Analysen av en tidningsartikel gällande australienska regeringens migrationspolitik visar att migranterna själva inte omnämns som aktiva personer, utan istället framställs deras handlingar genom den generaliserande termen ”migration” (Van Leeuwen 1995:82). Det framgår att migranterna orsakar reaktioner hos majoritetsbefolkningen, men migranternas egna känslor och tankar ges inget utrymme. Artikeln ger uttryck för en rasistisk diskurs som bygger på rädsla för det okända som den egna nationella identiteten och kulturen måste skyddas från (Van Leeuwen 1995:82, 88).

3. Teori

I detta kapitel kommer den teoribildning som föreliggande studie bygger på, att presenteras. I avsnitt 3.1.1 beskrivs kritisk diskursanalys (CDA) och i 3.1.2 förklaras systemisk-funktionell lingvistik (SFL).

3.1. Teori

CDA och SFL används för både teori och metod i denna studie, eftersom de är lämpliga för att uppnå denna studies syfte att se hur Moderaterna i sin debattartikel framställer Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration. Denna teoriram underlättar för att se underliggande betydelser i texter, dvs hur saker formuleras på ett visst sätt för att nå läsaren med ett särskilt budskap.

3.1.1. *Kritisk diskursanalys*

Kritisk litteracitet innebär att kunna ifrågasätta texten och ”läsa emot den” genom att undersöka dess antaganden, värderingar och positioner. Läsaren behöver bli medveten om vad som händer med henne själv när hon läser, och vems syfte det tjänar när de aktuella ståndpunkterna presenteras. Läsaren behöver föreställa sig hur texten kunde ha skrivits på ett annat sätt (Janks 2010:21-22).

Diskursanalysen söker den underliggande betydelsen i den text som studeras och används för att visa att ord inte bara beskriver verkligheten utan också aktivt skapar den. Människor väljer sina ord utifrån vilket syfte de vill uppnå, dvs. hur de vill att mottagaren ska uppfatta budskapet (Denscombe 2009:393). Kritisk diskursanalys belyser hur en viss typ av diskurs kan ge en maktposition för dem som företräder den diskursen (Denscombe 2009:395).

3.1.2. *Systemisk-funktionell lingvistik*

SFL är en betydelsefokuserad grammatik om hur vi förhåller oss till varandra, och hur vi skapar en meningsfull verklighet av våra intryck. I kapitel 4 beskrivs hur SFL

används som metod. I analysen av en text ingår att se vad talare och skribenter ägnar sig åt, varför de gör det, och hur de kunde ha gjort annorlunda. Genom grammatik uttrycker människor betydelser olika beroende på situation, och språket bidrar till att skapa dessa situationer (Halliday och Matthiessen, 2014:23) Systemisk-funktionell lingvistik (SFL), som även kallas funktionell grammatik, är en textnära och betydelsefokuserad social teori (Holmberg och Karlsson, 2006:10). Medan den traditionella grammatiken, så som vi känner den, har fokus på form, så har den funktionella grammatiken fokus på funktion och betydelse. Kontexten och språkbruket ses som grunden, och grammatiken antas både uttrycka och skapa betydelse (Holmberg och Karlsson, 2006:10).

3.1.3. *Sammanfattning av den teoretiska ramen*

Sammanfattningsvis avser den kritiska diskursanalysen synliggöra hur människor väljer sina ord utifrån sina syften och de budskap de vill nå fram med, medan den systemisk-funktionella lingvistikens analyserar i detalj hur olika parter i texten förhåller sig till varandra och vilket budskap det ger till läsaren. Båda teorierna vill med andra ord medvetandegöra underliggande budskap i texter som inte syns vid första läsning. Människor inte bara beskriver världen med sina ord. De skapar den också. Genom att formulera sig på ett visst sätt kommer mottagaren att uppfatta budskapet i likhet med vad skribenten/talaren avsåg. Det kan förändra mottagarens syn på saker och ting, kanske hela världsbilden. I orden finns makt att påverka. Det vill dessa teorier tydliggöra.

4. Material och metod

Uppsatsarbetet inleddes med val av en debattartikel enligt vad som presenteras i avsnitt 4.1. Därefter följde inläsning om kritisk diskursanalys och SFL som teori och metod. Sedan har en transitiv textanalys i två nivåer genomförts av debattartikeln, vilket åskådliggörs i avsnitt 4.2.2. Den transitiva analysen är ett verktyg hämtat från SFL. Efter att den genomförts var nästa steg att analysera de sociala deltagarna vilket är ett verktyg hämtat från CDA. Analysen av de sociala deltagarna beskrivs i avsnitt 4.2.3. De nämnda analyserna har krävt ett oräkneligt antal djupgående läsningar av texten.

4.1. Material

Dagens Nyheters och Svenska dagbladets online-upplagor har använts för att ta fram exempel på hur Sfi beskrivs i debatten. Sökordet "Sfi" användes för att hitta tidningsartiklar med fokus på just Sfi som verksamhet, inklusive de vuxna elever som studerar där. En tidsmässig avgränsning gjordes av utrymmesskäl. Sökningen gjordes för perioden juni 2019 till januari 2020. Utifrån detta har en debattartikel från Svenska Dagbladets webbupplaga valts ut, som ingår i debattserien "Integrationen i Sverige". I debattartikeln beskriver det politiska partiet Moderaterna sin "Språkreform ... mot integrationskrisen". Debattartikeln i sin helhet finns i bilaga 1. I föreliggande studie har stycke 2-8 av den utvalda debattartikeln analyserats. Det första stycket valdes bort, eftersom det har författats av Svenska Dagbladets egen redaktör, och därmed inte ger underlag för att analysera hur Moderaterna framställer Sfi, Sfi-elever och språkets roll för integration. Styckena 9-15 har valts bort, eftersom de innehåller andra förslag kopplat till det svenska språket, som inte uppfyller denna studies fokus på Sfi. Eftersom enbart stycke 2-8 analyseras i denna studie, så kommer dessa i resultatdelen att benämnas stycke 1-7 för att underlätta läsningen.

4.2. Studiens genomförande

4.2.1. *Kvalitativ metod*

Föreliggande studie använder sig av en kvalitativ metod med fokus på den underförstådda betydelse/mening som kan finnas i materialet. Istället för kvantitativ metod som ger ett brett resultat från en mängd undersökningsenheter, så har kvalitativ metod använts i denna studie för att gå på djupet i ett mycket begränsat material.

4.2.2. *Transitiv analys*

4.2.2.1. *Introduktion till transitiv analys*

I det följande kommer textanalysens olika steg att beskrivas, och det tillkommer då ett antal termer som sannolikt är nya för läsarna. Det är därför lämpligt att presentera dessa begrepp redan här. De nya orden kursiveras för tydlighets skull. Nedan beskrivs en *transitiv analys* i två nivåer. En *transitiv analys* är en form av textanalys som synliggör hur olika personer/grupper framställs i förhållande till varandra i en text, hur de påverkar varandra och om de beskrivs som aktiva eller passiva. Den transitiva analysens första nivå (avsnitt 4.2.2.2) sker genom identifiering av *processkärnor* (huvudverb) och *processtyper* (olika typer av verb). De processtyper som används i denna studie är *materiella processer*, *verbala processer*, *mentala processer* och *relationella processer*. Den transitiva analysens andra nivå (avsnitt 4.2.2.3) består i att identifiera *förstadeltagare* (den/de som gör något) och *andradeltagare* (den/de som påverkas). Första- och andradeltagarna har olika namn beroende på vilken processtyp de tillhör.

4.2.2.2. *Transitiv analys nivå 1*

I den transitiva analysens första nivå identifierades processkärnor och processtyper i texten. *Processkärnan* är det verb som står för verbgruppens erfarenhetsmässiga huvudbetydelse, även kallat huvudverb (Holmberg & Karlsson, 2006:77). När processkärnan har hittats är det dags att avgöra vilken *processtyp* den tillhör. Här

presenteras fyra olika *processtyper*. *Materiella processer* är sådant som händer fysiskt synligt. I det följande citatet är ”avbröt” en materiell process.

... var femte deltagare avbröt studierna (stycke 7).

Mentala processer är något som sker endast i medvetandevärlden, någon upplever något (Holmberg & Karlsson, 2006:78-85). I det följande citatet är ”vill” en mental process:

Moderaterna vill att språket ska gå som en röd tråd, från nyanländ, via nyanställd till ny svensk medborgare (stycke 5).

Relationella processer är vanligt förekommande eftersom det handlar om abstrakta relationer, någon är, blir, eller något är placerat på en bestämd plats, etc. (Holmberg & Karlsson, 2006:89). I detta exempel utgör ”är” en relationell process.

Svenska språket är en viktig del av vägen in i det svenska samhället (stycke 1).

Verbala processer är när någon säger eller uttrycker något språkligt (Holmberg & Karlsson, 2006:94). Här följer ett exempel där ”föreslår” är en verbal process.

Därför föreslår Moderaterna nu den största språkreformen i modern tid (stycke 6).

Den första nivån av den transitiva analysen innebar att identifiera processtyperna (olika typer av verb), så som beskrivits ovan. Här följer en förklaring av den transitiva analysens andra nivå.

4.2.2.3. *Transitiv analys nivå 2*

I den andra nivån av den transitiva analysen markerades de första- och andradeltagare i texten som tillhör de olika processtyperna. *Förstadeltagare* är

den/de som gör någonting. *Andradeltagare* är den/de som påverkas av det som förstadedeltagaren gör. I de materiella processerna heter förstadedeltagaren *aktör*, och andradeltagaren *mål*, *utsträckning* eller *mottagare*. I det följande exemplet är ”var femte deltagare” aktör, och ”studierna” är mål.

... var femte deltagare avbröt studierna (stycke 7).

I de mentala processerna är förstadedeltagaren *upplevare*, och andradeltagaren, det som upplevs, är *ett fenomen*. I det här citatet är ”moderaterna” upplevare, och ”röd tråd” fenomen.

Moderaterna vill att språket ska gå som en röd tråd, från nyanländ, via nyanställd till ny svensk medborgare (stycke 5).

I en relationell process utgörs första- och andradeltagare av *bärare* och *attribut*, eller *utpekad* och *värde*. I detta exempel är ”svenska språket” utpekad, och ”en viktig del av vägen in i det svenska samhället” är värde.

Svenska språket är en viktig del av vägen in i det svenska samhället (stycke 1).

De verbala processerna har *talare* som förstadedeltagare och *lyssnare*, *utsaga* eller *talmål* som andradeltagare (Holmberg & Karlsson 2006:78-102). I detta exempel är ”Moderaterna” talare, och ”den största språkreformen i modern tid” är en utsaga.

Därför föreslår Moderaterna nu den största språkreformen i modern tid (stycke 6.)

4.2.2.4. Sammanfattning av transitiv analys

Sammanfattningsvis innebär den första nivån av den *transitiva analysen* att *processkärnorna* (huvudverben) delas in i olika *processtyper* som avgörs av deras

funktion i texten. Generellt kan sägas att *materiella processer* sker fysiskt synligt, *verbala processer* att någon uttrycker något i ord, *mentala processer* att någon upplever något, och de *relationella processerna* att något är eller befinner sig på en viss plats. Den andra nivån av den transitiva analysen identifieras de *förstadeltagare* (den/de som gör något) och *andradeltagare* (den/de som påverkas) som hör ihop med processtyperna.

Efter att ha identifierat processtyper och deltagare blev det möjligt att titta på samband och söka mönster i hur olika deltagare beskrivs, och med vilka slags processtyper de framställs. Det är intressant att se vilka deltagare som agerar och påverkar andra, respektive vilka deltagare som mest påverkas av andra men själva inte påverkar någon. Likaså har det betydelse vilka slags processtyper som sätts i samband med olika deltagare, t.ex. materiella processtyper visar handlingskraft eftersom det sker något konkret, medan mentala processer bara är upplevelser som inte förändrar något synligt. För att dessa mönster skulle framträda har texten lästs i många omgångar.

4.2.3. *Sociala deltagare*

När den transitiva analysen tagit form övergick arbetet till att definiera *sociala deltagare*, deras *representationer* och *lexikala kedjor*. *Sociala deltagare* är de som texten handlar om (Olvegård 2014:52). Första- och andradeltagarna från den transitiva analysen kunde genom många läsningar av texten delas in i grupper. I varje grupp sattes deltagare från olika delar av texten som syntes höra ihop utifrån sammanhang och betydelse i texten. Det framträdde olika benämningar som representerar ungefär samma sak. På så sätt formades olika huvudgrupper som testades och gjordes om många gånger. Till slut fastställdes de fyra *huvudgrupper av sociala deltagare* som nu används i studien: **svenskarna**, **de nya invånarna**, **det svenska samhället**, samt **ett annat samhälle**. Dessa fyra huvudgrupper fetmarkeras i resultat- och diskussionskapitlen för att de ska vara lätta att följa genom texten. När de sociala deltagarna benämns på olika sätt genom debattartikeln så kallas dessa för

representationer. Varje representation utgör *ett led* i de tabeller som använts i analysen. Tabellerna återfinns i bilaga 2. När en social deltagare representeras av många led i en följd, utan avbrott av representationer av andra sociala deltagare, så bildas *en lexikal kedja*. Här följer ett exempel:

Tabell till stycke 1: Sociala deltagare och deras representationer

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare	Det svenska samhället	Ett annat samhälle
1			Svenska språket	
2			En viktig del av vägen in i det svenska samhället	
3			språket	
4			En förutsättning för lyckad integration	
5			Det	
6			Nyckeln till att förstå varandra, och till att förstå vår kultur och våra värderingar	
7			Språket	
8			Individens möjligheter till demokratisk delaktighet	
9			Det gemensamma språket	
10			Sammanhållningen i vårt land	
11			Det	

Ovanstående tabell visar sociala deltagare och deras representationer i stycke 1 i den analyserade texten. (Hela den analyserade texten finns i resultatkapitlet som följer efter detta kapitel.) Tabellen visar att alla första- och andradeltagare från den transitiva analysen som syns i stycke 1, i denna del av analysen tillhör en och samma huvudgrupp av sociala deltagare, dvs **det svenska samhället**. När alla deltagare/representationer i stycket tillhör samma sociala deltagare så utgör det en lexikal kedja. Den lexikala kedjan i stycke 1 visar var artikelförfattarna lägger sin

tonvikt. Hela det första stycket ägnar skribenterna från Moderaterna åt att betona det svenska språkets roll i det svenska samhället. De skriver att det svenska språket är ”vägen in”, ”nyckeln”, samt påverkar ”delaktighet” och ”sammanhållning” i det svenska samhället.

4.2.3.1. *Sammanfattning av sociala deltagare*

Första- och andradeltagarna från den transitiva analysen delades i denna fas in i grupper utifrån sammanhang och betydelse och placerades i en tabell med en kolumn och rubrik för varje grupp. Här kallas varje grupp för *huvudgrupp*, och varje benämning/deltagare för *social deltagare* eller *representation*.

5. Resultat

Med utgångspunkt i studiens syfte (1.2) och frågeställningar (1.3), samt med hjälp av de textanalytiska verktyg som har presenterats i metodkapitlet (4.2), har de resultat framkommit som presenteras i detta kapitel. De delar av debattartikeln som varit föremål för analysen, presenteras först i kapitlet i kursiverad stil (5.1). Därefter redovisas resultaten (5.2) stycke för stycke, med efterföljande förklarande text. Sociala deltagare markeras med fet stil för att underlätta för läsaren att följa dessa.

5.1. Moderaternas debattartikel från Svenska Dagbladet 2019-06-30

De delar av debattartikeln som har använts för analys följer här nedan i kursiverad stil och i löpande text. I slutet av varje stycke anges styckenummer för att underlätta läsningen.

Svenska språket är en viktig del av vägen in i det svenska samhället. Omfattande forskning visar att språket är en förutsättning för lyckad integration. Det är nyckeln till att förstå varandra, och till att förstå vår kultur och våra värderingar. Språket är centralt för individens möjligheter till demokratisk delaktighet, och för att förstå vilka rättigheter och skyldigheter vi har i Sverige. Det gemensamma språket är grundläggande för sammanhållningen i vårt land. Det är viktigare än på länge att värna i en tid när många upplever att vi glider isär (stycke 1).

Goda svenskkunskaper påverkar dessutom praktiska saker som möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden och ordna sin egen försörjning. Sverige är ett av de länder inom OECD som har störst skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda. Tusentals människor riskerar att permanent hamna utanför samhället. Det blir inte bara dyrt för dem som jobbar, det skapar också parallella samhällen

där människor med olika bakgrund aldrig möter varandra. Det är skadligt för sammanhållningen i Sverige (stycke 2).

Tyvärr har vi under många år förminskat värdet av vårt eget språk. Under lång tid har den samlade politiken skickat en signal att den som kommer till Sverige inte behöver lära sig svenska. Det har inte funnits krav på svenska för att få permanent uppehållstillstånd. Det har inte ens funnits krav på svenska för att bli svensk medborgare (stycke 3).

Inte heller skolan har haft det fokus som krävs på svenska språket. Rätten till hemspråk har varit starkare än skyldigheten att lära sig svenska. Alla barn ska kunna lyckas i skolan och då är svenska språket en nyckel (stycke 4).

Moderaterna vill att språket ska gå som en röd tråd, från nyanländ, via nyanställd till ny svensk medborgare. Det ska vara ett krav för permanent uppehållstillstånd och medborgarskap (stycke 5).

Integrationen är vår tids ödesfråga. För att vända utvecklingen krävs en helt annan politik, och i det arbetet kommer svenska språket spela en avgörande roll. Därför föreslår Moderaterna nu den största språkreformen i modern tid. Inte för att förändra språket – utan för att ge fler möjligheten att lära sig det (stycke 6).

Fler måste klara svenska för invandrare (SFI) för att ta sig vidare till jobb eller utbildning. Skolverkets statistik från 2017 visar att fler än sex av tio inte klarade sin SFI-kurs inom ett år, och var femte deltagare avbröt studierna. Moderaterna vill därför ställa högre krav på deltagarna i SFI. Varje person som påbörjar SFI ska få en individuell prestationsplan som uppskattar tiden det kommer att ta att slutföra varje kurs och studieväg. Vid avbrutna studier eller studier som inte fullföljs

med godkända resultat ska de ekonomiska ersättningarna reduceras eller stoppas (stycke 7).

5.2. Redovisning av resultat

I det följande presenteras resultaten av textanalysen stycke för stycke, med efterföljande förklaring. Sociala deltagare markeras med fet stil, medan deras representationer markeras med understrykning.

5.2.1. Stycke 1: Språket och sammanhållningen

(Se tabell för stycke 1 i bilaga 2.)

Svenska språket är en viktig del av vägen in i det svenska samhället. Omfattande forskning visar att språket är en förutsättning för lyckad integration. Det är nyckeln till att förstå varandra, och till att förstå vår kultur och våra värderingar. Språket är centralt för individens möjligheter till demokratisk delaktighet, och för att förstå vilka rättigheter och skyldigheter vi har i Sverige. Det gemensamma språket är grundläggande för sammanhållningen i vårt land. Det är viktigare än på länge att värna i en tid när många upplever att vi glider isär.

I stycke 1 tillhör alla grammatiska första- och andradeltagare huvudgruppen **svenska samhället**. Deltagarna representerar det svenska språkets betydelse i det svenska samhället och visar hur tätt sammankopplade dessa två (språk och samhälle) är i artikeln och enligt artikelskribenterna. Deltagarna i kolumnen svenska samhället utgör en lexikal kedja med hela tolv led utan avbrott, genom hela stycket.

Det svenska språket beskrivs med den relationella processen ”är”, tex ”är en förutsättning”, ”är nyckeln”, ”är centralt” osv. Språket antas ge följande värden till landets nya invånare: förståelse av svensk kultur och svenska värderingar,

demokratisk delaktighet och lyckad integration. Fortsättningsvis i relationella processer pekars det svenska språket ut som viktigt att värna för att behålla sammanhållningen mellan Sveriges alla invånare. **Det svenska samhället** beskrivs med aktiva roller i relationella processer. De är aktiva i förhållande till något annat.

Stycke 1 ägnar artikelförfattarna helt åt att belysa det svenska språkets centrala betydelse för det svenska samhället och den delaktighet och sammanhållning som samhället bygger på. Sfi eller nya invånare nämns inte.

5.2.2. Stycke 2: Hotet mot sammanhållningen

(Se tabell för stycke 2 i bilaga 2.)

Goda svenskkunskaper påverkar dessutom praktiska saker som möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden och ordna sin egen försörjning. Sverige är ett av de länder inom OECD som har störst skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda. Tusentals människor riskerar att permanent hamna utanför samhället. Det blir inte bara dyrt för dem som jobbar, det skapar också parallella samhällen där människor med olika bakgrund aldrig möter varandra. Det är skadligt för sammanhållningen i Sverige.

I stycke 2 har artikelförfattarna delvis skiftat fokus från det **svenska samhället** till framför allt den sociala deltagaren **ett annat samhälle** som representeras i sju led. Här beskrivs att Sverige har stor skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda, och att det riskerar att leda till parallella samhällen, vilket skadar sammanhållningen i landet. Att riskera något, och att ha störst skillnad i sysselsättningsgrad, är något man drabbas av, inte något som man själv är aktiv i.

Eftersom debattartikeln handlar om en integrationskris, så ser det ut att vara **de nya invånarna** som riskerar att stå utanför, medan det är de arbetande **svenskarna** som

står för kostnaden. Båda parter framstår som offer för integrationskrisen. Så här långt i debattartikeln syns ingen aktör som bär skuld för integrationskrisen eller de parallella samhällena.

5.2.3. Stycke 3: Den som kommer till Sverige

(Se tabell för stycke 3 i bilaga 2.)

Tyvärr har vi under många år förminskat värdet av vårt eget språk. Under lång tid har den samlade politiken skickat en signal att den som kommer till Sverige inte behöver lära sig svenska. Det har inte funnits krav på svenska för att få permanent uppehållstillstånd. Det har inte ens funnits krav på svenska för att bli svensk medborgare.

I stycke 3 ligger betoningen på den sociala deltagaren **svenskarna** som representeras i fyra led. Även här betonas värdet av det svenska språket. Här benämns för första gången aktören ”den som kommer till Sverige”. Samtidigt namnger artikelförfattarna ett nytt problem. På grund av för lite politiskt fokus på det svenska språket så lär sig nya invånare språket för dåligt. Politikerna bär skulden för de nya invånarnas bristande svenskkunskaper. Det framgår inte vilken roll **de nya invånarna** har i detta, eller vad de anser om saken. De framstår som offer för den bristande politiken.

5.2.4. Stycke 4: Det svenska samhället

(Se tabell för stycke 4 i bilaga 2.)

Inte heller skolan har haft det fokus som krävs på svenska språket. Rätten till hemspråk har varit starkare än skyldigheten att lära sig

svenska. Alla barn ska kunna lyckas i skolan och då är svenska språket en nyckel.

Även i stycke 4 ligger fokus på **svenska samhället**, vilket representeras genom sex led (Skolan, Det fokus som krävs på svenska språket, Skyldigheten att lära sig svenska, I skolan, Svenska språket, En nyckel). Rätten till hemspråk ställs mot skyldigheten att lära sig svenska. Moderaterna skriver att rätten har varit för stark och skyldigheten för svag. I detta stycke syns fyra aktörer: skolan, rätten till hemspråk, alla barn och svenska språket. Moderaterna kräver ett större fokus på svenska språket, och lägger här skuld på skolan för att det inte har skett. Från tidigare stycken vet vi att den samlade politiken också utpekats som skyldig till att svenska språket inte har prioriterats tillräckligt. Det har tidigare framkommit att **nya invånare** är den målgrupp som Moderaternas språkreform riktar sig till. I detta stycke nämns gruppen ”alla barn”, som vid första anblick uppfattas som barnen i alla familjer i Sverige, men utifrån sammanhanget i debattartikeln snarare avser barn i invandrade familjer. En annan tänkbar formulering som skulle ha behållit betydelsen vore: ”Barn i invandrade familjer har samma rätt som övriga barn att lyckas i skolan och då är svenska språket en nyckel”. Barnen i de invandrade familjerna nämns alltså särskilt, men implicit, och ingår i målgruppen för Moderaternas reform.

5.2.5. Stycke 5: De nya invånarna

(Se tabell för stycke 5 i bilaga 2.)

Moderaterna vill att språket ska gå som en röd tråd, från nyanländ, via nyanställd till ny svensk medborgare. Det ska vara ett krav för permanent uppehållstillstånd och medborgarskap.

Stycke 5 är artikelns kortaste och här representeras enbart **svenskarna** och **svenska samhället**. Först är Moderaterna upplevare i en mental process där de vill något. ”Språket som ska gå som en röd tråd”, är fenomenet, d.v.s. det som Moderaterna

hoppas på. Sedan är ”Det” utpekad i en relationell process om hur något borde vara. ”Det” syftar på språket, och det ska vara ett krav för uppehållstillstånd och medborgarskap. Moderaterna och språket är aktörer i detta stycke. Att de som påverkas är **de nya invånarna** är begripligt utifrån sammanhanget, men nämns inte uttryckligen.

5.2.6. Stycke 6: Det svenska samhället och de nya invånarna

(Se tabell för stycke 6 i bilaga 2.)

Integrationen är vår tids ödesfråga. För att vända utvecklingen krävs en helt annan politik, och i det arbetet kommer svenska språket spela en avgörande roll. Därför föreslår Moderaterna nu den största språkreformen i modern tid. Inte för att förändra språket – utan för att ge fler möjligheten att lära sig det.

Analysen av stycke 6 uppvisar en splittrad bild där **svenska samhället** representeras av fyra led, **nya invånare** av tre led, och **svenskarna** av två led. En ny politik behövs där det svenska språket prioriteras, enligt Moderaterna, och partiet kommer därför med en stor språkreform för att fler ska få möjlighet att lära sig det. Aktörer här är Moderaterna och ”En helt annan politik”, vilken Moderaterna företräder. I styckets första två meningar står det inte explicit vem som anser detta vara en ödesfråga, vem som kräver en annan politik eller vem som behöver den. I styckets tredje och fjärde mening blir det delvis tydligare. Det är Moderaterna som kräver en annan politik, och vill driva den. De som behöver den nya politiken ges benämningen ”fler” utan närmare förklaring om vilka det berör. Utifrån sammanhanget framgår dock att för få har lärt sig det svenska språket tillräckligt, vilket gör det naturligt att ”fler” behöver lära sig det. Det är därmed **de nya invånarna** som åsyftas. Betydelsen finns implicit i texten, d.v.s. underliggande.

5.2.7. Stycke 7: Sfi-studier

(Se tabell för stycke 7 i bilaga 2.)

Fler måste klara svenska för invandrare (SFI) för att ta sig vidare till jobb eller utbildning. Skolverkets statistik från 2017 visar att fler än sex av tio inte klarade sin SFI-kurs inom ett år, och var femte deltagare avbröt studierna. Moderaterna vill därför ställa högre krav på deltagarna i SFI. Varje person som påbörjar SFI ska få en individuell prestationsplan som uppskattar tiden det kommer att ta att slutföra varje kurs och studieväg. Vid avbrutna studier eller studier som inte fullföljs med godkända resultat ska de ekonomiska ersättningarna reduceras eller stoppas.

I stycke sju, det sista för denna studie, landar fokus på den sociala gruppen **nya invånare**, som representeras av sju led. Det är nu fokus på Sfi-eleverna som i allt för stor utsträckning inte klarar av sina Sfi-studier, enligt Moderaterna. Det framgår inte vilka av eleverna på Sfi det är som avbrutit eller inte klarat av sina studier, vilka orsaker som ligger bakom, eller hur många som återvänt till studierna efter avbrottet. Valet av tidsramen ett år motiveras inte. Hur människor ska lära sig svenska utan försörjning står också oklart. Däremot drar Moderaterna slutsatsen att vägen framåt är att ställa högre krav på Sfi-eleverna, i form av en individuell prestationsplan med givna tidsramar för varje kurs, och indragna ekonomiska ersättningar för dem som inte följer planen. När den sociala deltagaren **nya invånare** nu benämns som ”deltagarna i Sfi”, ”fler än sex av tio” och ”var femte deltagare”, så framställs de med materiella processer i form av ”inte klarade” och ”avbröt”, samt en verbal process där Moderaterna vill ställa högre krav på dem.

5.3. Sammanfattning av resultatet

Svenskarna, inklusive Moderaterna, framställs återkommande som aktörer med handlingskraft i materiella processer, tex ”vill”. Partiet anger att det finns ett

problem som de benämner integrationskrisen. Orsakerna till problemet är enligt artikelförfattarna bristande kunskaper i svenska språket, till följd av bristande politiskt fokus, och att för många av Sfi-eleverna inte slutför sina kurser: ”... fler än sex av tio inte klarade sin SFI-kurs inom ett år ...”. Moderaterna föreslår lösningar. Genom att ställa högre krav på **de nya invånarna**, och dra in deras ekonomiska ersättningar om de inte uppfyller kraven, så kommer människor att lära sig svenska snabbare, menar Moderaterna. Dessa förslag (tillsammans med de förslag som anges i fortsättningen av artikeln som inte behandlas här) anser partiet vara den största språkreformen i modern svensk historia.

Det svenska samhället, inklusive det svenska språket, tillskrivs en helt central och avgörande roll för de nya invånarnas inträde på arbetsmarknaden och deltagande i samhällslivet. Det svenska språket är ofta aktör i debattartikeln. I det andra stycket är det svenska samhället både första- och andra aktör.

När det gäller den sociala deltagaren **ett annat samhälle** anger artikeln att utan tillräckliga svenskkunskaper riskerar **de nya invånarna** att permanent hamna utanför samhället. Det uppstår parallella samhällen där svenskar och nya invånare inte möts. Det blir dyrt för dem som jobbar, och det är till skada för sammanhållningen inom landet. Denna sociala deltagare representeras aldrig som aktiv aktör, utan något som är en negativ följd av något annat.

De nya invånarna representeras som aktiva endast när de avbryter eller inte slutför sina Sfi-kurser inom den för artikeln valda tidsramen. Denna sociala deltagare representeras, förutom i form av integrationskrisen i första stycket, inte förrän i tredje stycket där de framställs som drabbade av olika problem, och som föremål för Moderaternas krav och lösningar. De framställs endast som aktiva i att inte klara av sina studier. Frågan om varför de avbryter, respektive inte fullföljer, sina studier ställs inte, eller i vilken utsträckning de återvänder efter avbrott.

Sammanfattningsvis identifierar Moderaterna problem i form av att för många **nya invånare** inte lär sig svenska tillräckligt mycket och snabbt, enligt partiets valda

mätmetod med en tidsram på ett år, som inte motiveras trots att hela resterande resonemanget bygger på den valda mätmetoden. Att svenskinläringen går för långsamt menar man leder till olika villkor på arbetsmarknaden, bristande sammanhållning inom befolkningen och parallella samhällen. En beskrivning av orsakerna till varför många Sfi-elever avbryter eller inte fullföljer sina studier saknas. Skulden för problemen bär den samlade politiken och skolan. Lösningen är, enligt artikelförfattarna, att ställa högre krav på Sfi-eleverna i form av en individuell prestationsplan och att dra in ekonomiska ersättningar för dem som inte uppfyller kraven. Hur de individer som får sina ersättningar indragna, ska lära sig bättre svenska står oklart. Elever som har egen försörjning under sin studietid nämns inte.

Svenskarna och **svenska samhället** framställs som aktiva, handlingskraftiga, och avgörande för sammanhållningen i landet Sverige. **De nya invånarna**, närmare bestämt Sfi-eleverna som denna studies syfte fokuserar på, förknippas med avbrutna och ej fullföljda studier, bristande svenska, att stå utanför samhället, och parallella samhällen. Debattartikeln ger inte utrymme för människor som är nya i Sverige att ge sin syn på situationen, berätta hur lång tid det tagit för dem att bli klara med Sfi, vad de gör efter slutfört Sfi, vilka orsaker det finns till avbrott, varför det kan vara svårt för en del att slutföra Sfi. Moderaterna framställer **de nya invånarnas** modersmål som ett hot mot svenskans betydelse i Sverige. Vilken positiv betydelse de olika språken kan ha för det svenska samhället lämnar Moderaterna osagt.

6. Diskussion och vidare forskning

I detta kapitel diskuteras denna studies resultat (6.1) med underrubriker utifrån studiens frågeställningar (1.3). Därefter sammanfattas slutsatserna om hur syfte och frågeställningar har besvarats (6.2). Sist i kapitlet presenteras förslag till vidare forskning (6.3).

6.1. Diskussion

6.1.1. *Uppfattningar som framträder i artikeln*

Studiens första frågeställning är att ta reda på vilka uppfattningar som framträder i debattartikeln gällande Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration. Sammanfattningsvis kan sägas att Sfi-eleverna omnämns sällan uttryckligen i debattartikeln, bara i det sista stycket, och då i samband med avbrutna Sfi-studier. Elevernas egna uppfattningar om sina studier är osynliga i artikeln, likaså orsakerna till avbrott. Sfi-eleverna ingår i denna studie i den sociala deltagaren **de nya invånarna**. Det svenska språket framställs i artikeln ha en helt central roll för det svenska samhället och de nya invånarnas integration. Det svenska språket ingår i den sociala deltagaren **det svenska samhället**. De uppfattningar som framträder i artikeln beskrivs närmare i det följande.

Resultatet visar att de sociala deltagarna **svenskarna** och **det svenska samhället** framställs som aktiva aktörer. Den sociala deltagaren **ett annat samhälle** är aldrig aktiv, utan beskrivs endast som risker/hot till följd av annat. **De nya invånarna** som social deltagare syns i artikeln som aktiva endast när de inte klarar av sina studier enligt Moderaternas slumpvalda mätmetod. Många gånger nämns inte **de nya invånarna** i Sverige uttryckligen, men finns dolda i texten. I det fjärde stycket nämns ”den som kommer till Sverige” uttryckligen för första gången. I de tre första styckena är det **svenskarna** och **det svenska samhället** som är aktiva aktörer. Artikelförfattarna anger ”den samlade politiken” och skolan som skyldiga till att det

svenska språket har prioriterats för lite och att nya invånare inte har fått veta att de behöver lära sig svenska. För att komma till rätta med problemen kräver Moderaterna en helt ny politik med prioritet på det svenska språket. Det är skuldbäraren ”den samlade politiken” som måste rätta till sitt fel. Skolan, som också har gjort fel, får också krav på sig från Moderaterna, men det ligger utanför den analyserade delen av debattartikeln. Av Sfi-eleverna anges det vara ett för stort antal som inte klarar sina studier, men de tillskrivs aldrig någon skuld i artikeln. Samtidigt är det till Sfi-eleverna som åtgärder riktas, i form av en prestationsplan och indragna ersättningar om man inte uppfyller kraven. Sfi-eleverna tillskrivs ingen skuld, men de är i artikeln ett problem som behöver lösas. Artikelförfattarna skriver inget om varför en del Sfi-elever avbryter eller inte fullföljer sina studier, eller varför studieavbrott alltid antas utgöra problem, trots att det kan finnas godtagbara skäl till studieavbrott för Sfi-elever likväl som i övriga samhället. Istället går de vidare till att kräva prestationsplaner och indragna ersättningar. I de delar av den aktuella debattartikeln som föreliggande studie behandlar, så framträder Sfi-elevernas bristande studiegång som det största problemet, som ger bristande kunskaper i svenska språket, och leder till segregerad arbetsmarknad, sämre sammanhållning och parallella samhällen.

6.1.2. Artikelförfattarnas sätt att förmedla sin bild

Studiens andra frågeställning gäller artikelförfattarnas sätt att förmedla sin bild av Sfi, Sfi-elever och det svenska språkets roll för integration. Artikelförfattarna visar läsaren hur avgörande roll de menar att det svenska språket har för samhället och integrationen genom att det omnämns flitigt i alla stycken i debattartikeln och förknippas med representationer så som ”vägen in”, ”centralt” och ”nyckeln”. Det svenska språket står ofta som förstadedeltagare i relationella processer, dvs något är, blir eller förhåller sig till något annat, och där språket är den aktiva parten som påverkar något annat. Sfi och Sfi-elever ges en väldigt liten roll i debattartikeln genom att de benämns först i det sista (sjunde) stycket. De förknippas enbart med materiella processer när de ”avbröt” och ”inte klarade” sina Sfi-studier. Sfi-eleverna

uttrycks enbart som aktiva i det som de anges inte klara av. Sfi-eleverna tillhör den sociala deltagaren **de nya invånarna** som även representeras som ”tusentals människor” (stycke 2) där de riskerar ”att permanent hamna utanför samhället”, och ”den som kommer till Sverige” (stycke 3) som det ska ställas ”krav på svenska” för permanent uppehållstillstånd och medborgarskap. Senare representeras samma sociala deltagare som ”integrationen”, ”vår tids ödesfråga” och ”fler” (stycke 6) som ska erbjudas bättre möjligheter att lära sig det svenska språket genom ”den största språkreformen i modern tid”. Sammanfattningsvis kan sägas att artikelförfattarna ger Sfi-eleverna en liten roll i debattartikeln och omnämns bara för att visa på bristande studier och erbjuda dem en språkreform som lösning. Den röda tråden genom artikeln är det svenska språkets centrala betydelse för integrationen i det svenska samhället. Det svenska språket framställs som aktivt på egen hand.

6.1.3. *Studiens resultat i förhållande till tidigare forskning*

Moderaterna menar att för många Sfi-elever inte fullföljer sina studier, och säger att lösningen är att ställa högre krav i form av individuella prestationsplaner på Sfi, samt indragna ersättningar vid avbrutna studier för dem som inte har egen försörjning. Detta anger Moderaterna utan att säga något om orsakerna till studieavbrotten. Samtidigt menar Lindberg och Sandwall (2007) att den offentliga debatten präglas av okunskap kring de faktorer som påverkar andraspråksinläring och om den tid och ansträngning som krävs (Lindberg och Sandwall 2007:1,14). De anger också att det saknas forskning om orsakerna till den låga genomströmningen på Sfi (Lindberg och Sandwall 2012:475–477).

Studien visar att Moderaterna ser det svenska språket som centralt för sammanhållningen och delaktigheten i det svenska samhället. Det stämmer väl överens med det som Hyltenstam och Milani (2012) skriver att nationalstaten har byggts utifrån idén att det gemensamma språket är ett centralt uttryck för den nationella identiteten, och viktigt för sammanhållningen mellan människorna (Hyltenstam och Milani, 2012:133). I artikeln syns också en tydlig oro för och bild av att de människor som inte kan svenska blir ett parallellt samhälle vid sidan av det

ordinarie svenska samhället som är farligt för samhällsbygget som helhet.

Hyltenstam och Milani (2012) anger vidare att idén om nationalstaten rymmer en syn på andra folk, språk och kulturer som ett yttre hot mot den egna nationen och dess folk som därför måste skyddas (Hyltenstam och Milani, 2012:133).

Artikelförfattarna beskriver många gånger språket som aktiv aktör, som på något sätt står för sig själv. Forskningen visar istället att utvecklandet av kommunikativ språklig förmåga på ett andraspråk framför allt är en relationell process, d.v.s. något som sker i samspelet mellan människor (Rydell 2018:1-2, 8). De nya invånarna kan inte lära sig det nya språket på egen hand, utan de övriga invånarna behöver komma dem till mötes.

I artikeln omnämns de nya invånarna inte som aktiva i något positivt, utan endast som aktiva när de avbryter och inte fullföljer sina studier. De omnämns i rollen att de riskerar utanförskap och att de behöver Moderaternas språkreform. Genom kritisk diskursanalys av en australiensisk tidningsartikel om regeringens migrationspolitik kom Van Leeuwen (1995) fram till att migranterna aldrig omnämndes som aktiva personer, utan deras handlingar framställdes enbart genom det generaliserade begreppet ”migration”. Migranterna framställs som att de orsakar reaktioner hos den inhemska befolkningen, men migranternas egna tankar och känslor representeras inte. Enligt Van Leeuwen (1995) ger den australiensiska tidningsartikeln uttryck för en rasistisk diskurs med rädsla för det okända och att förlora den nationella kulturella identiteten (Van Leeuwen 1995:82).

6.2. Slutsatser

Med utgångspunkt i föreliggande studies syfte och frågeställningar, har textanalyser genomförts med verktyg från kritisk diskursanalys och systemisk-funktionell lingvistik som har lett fram till resultat som har jämförts med tidigare forskning. Slutsatserna presenteras kortfattat i det följande.

De uppfattningar som framträder i den utvalda tidningsartikeln är att det svenska språket har en central och helt avgörande roll för de nya invånarnas integration i det svenska samhället. Sfi och Sfi-eleverna har däremot en väldigt liten roll i artikeln, mest som föremål för den nya språkreformen. Artikelförfattarna förmedlar denna bild genom hur ofta de olika sociala deltagarna representeras, med vilka benämningar, vilka processtyper som används, vilka som är aktiva/passiva, som påverkar/blir påverkade, eller inte nämns.

Tidigare forskning påvisar att den offentliga debatten präglas av okunskap om de faktorer som påverkar andraspråksinlärning (Lindberg och Sandvall 2007:1, 14), och att språkinlärning är en relationell process där varken språk eller inlärare kan stå för sig själva (Rydell 2018:1-2, 8). Forskningen visar vidare att det gemensamma språket ses som centralt för den nationella identiteten och gemenskapen enligt äldre idéer om nationalstaten, och att Sveriges senare lagstiftning med acceptans för flerspråkighet och pluralism många gånger inte implementeras (Hyltenstam och Milani 2012:133). Van Leeuwen (1995) ser att migranterna i studien framställs som passiva och menar att det är uttryck för en rasistisk diskurs med rädsla för det okända och att förlora den egna nationella identiteten (Van Leeuwen 1995:82).

6.3. Vidare forskning

Lindberg och Sandvall (2012) menar att trots att Sfi har kritiserats i många år för en långsam genomströmning av elever så saknas forskning om de bakomliggande orsakerna till den låga genomströmningen (Lindberg och Sandvall 2012:475–477). Vidare anger författarna att den offentliga debatten om Sfi präglas av okunskap kring de faktorer som påverkar andraspråksinlärning, och bristande insikt om den tid och ansträngning som krävs (Lindberg och Sandvall 2007:1,14). Det finns därmed behov av forskning om vilka faktorer som påverkar Sfi-elevernas studietakt för att öka kunskapen i samhället och nyansera debatten så att tydligare reformer kan skrivas utifrån detta.

7. Litteraturförteckning

Denscombe, Martyn 2009. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Halliday Michael & Matthiessen, Christian 2014. *An introduction to functional grammar*. New York: Routledge.

Holmberg, Per & Karlsson, Anna-Malin 2006. *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Hyltenstam, Kenneth & Milani, Tommaso M 2012. Flerspråkighetens sociopolitiska och sociokulturella ramar. I Hyltenstam, Kenneth, Axelsson, Monica & Lindberg, Inger (red.) *Flerspråkighet – en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Janks, Hilary 2010. *Literacy and power*. New York: Routledge.

Lindberg, Inger & Sandwall, Karin 2007. Nobody's darling? Swedish for adult immigrants: A critical perspective. *Prospect*. 22(3), ss. 79-95.
<<https://gu.se/forskning/publikation/?publicationId=81706>>.

Lindberg, Inger & Sandwall, Karin 2012. Samhälls- och undervisningsperspektiv på svenska som andraspråk för vuxna invandrare. I Hyltenstam, Kenneth, Axelsson, Monica & Lindberg, Inger, (red.) *Flerspråkighet – en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet, ss. 368–478.

Milani, M Tommaso 2013. Språkideologiska debatter i Sverige. I *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, red. Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg, s. 343 - 367. Lund: Studentlitteratur.

- Kristersson Ulf & Axén Olin Kristina 2019. M: Språkreform behövs mot integrationskrisen. *Svenska Dagbladet* 2019-06-30. <<https://www.svd.se/m-sprakreform-behovs-mot-integrationskrisen>>. Hämtat 2020-02-01.
- Olvegård, Charlotta 2014. *Herravälde. Är det bara killar eller? Andraspråkläsare möter lärobokstexter i historia för gymnasieskolan.* (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 22.) Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Rydell, Maria 2018. Being ‘a competent language user’ in a world of Others – Adult migrants’ perceptions and constructions of communicative competence. *Linguistics and Education* June 2018/45:101-109.
- Sandwall, Karin 2013. *Att hantera praktiken. Om sfi-studerandes möjligheter till interaktion och lärande på praktikplatser.* (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 20.) Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Svendsen Pedersen, Michael 2018. *Arbeid og språk–et samspill.* Kompetanse Norge.
- Van Leeuwen, Theo 1995. Representing social action. *Discourse & Society* 1995 6(1):81-106

Bilaga 1: Moderaternas debattartikel

M: Språkreform behövs mot integrationskrisen

Ulf Kristersson och Kristina Axén Olin. Foto: Fredrik Wennerlund, Claudio Bresciani/TT

För att lösa Sveriges integrationskris behövs tydliga vägar in i det svenska samhället. Då är svenska språket helt avgörande. Moderaterna vill därför genomföra den största språkreformen i modern svensk historia, skriver Ulf Kristersson (M) och Kristina Axén Olin (M).

DEBATT | SVENSKA SPRÅKET Publicerad 2019-06-30

Svenska språket är en viktig del av vägen in i det svenska samhället. Omfattande forskning visar att språket är en förutsättning för lyckad integration. Det är nyckeln till att förstå varandra, och till att förstå vår kultur och våra värderingar. Språket är centralt för individens möjligheter till demokratisk delaktighet, och för att förstå vilka rättigheter och skyldigheter vi har i Sverige. Det gemensamma språket är grundläggande för sammanhållningen i vårt land. Det är viktigare än på länge att värna i en tid när många upplever att vi glider isär.

Goda svenskkunskaper påverkar dessutom praktiska saker som möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden och ordna sin egen försörjning. Sverige är ett av de länder inom OECD som har störst skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda. Tusentals människor riskerar att permanent hamna utanför samhället. Det blir inte bara dyrt för dem som jobbar, det skapar också parallella samhällen där människor med olika bakgrund aldrig möter varandra. Det är skadligt för sammanhållningen i Sverige.

Tyvärr har vi under många år förminskat värdet av vårt eget språk. Under lång tid har den samlade politiken skickat en signal att den som kommer till Sverige inte behöver lära sig svenska. Det har inte funnits krav på svenska för att få permanent uppehållstillstånd. Det har inte ens funnits krav på svenska för att bli svensk medborgare.

Inte heller skolan har haft det fokus som krävs på svenska språket. Rätten till hemspråk har varit starkare än skyldigheten att lära sig svenska. Alla barn ska kunna lyckas i skolan och då är svenska språket en nyckel.

Moderaterna vill att språket ska gå som en röd tråd, från nyanländ, via nyanställd till ny svensk medborgare. Det ska vara ett krav för permanent uppehållstillstånd och medborgarskap.

Integrationen är vår tids ödesfråga. För att vända utvecklingen krävs en helt annan politik, och i det arbetet kommer svenska språket spela en avgörande roll. Därför föreslår Moderaterna nu den största språkreformen i modern tid. Inte för att förändra språket – utan för att ge fler möjligheten att lära sig det.

1. Skärp kraven på SFI

Fler måste klara svenska för invandrare (SFI) för att ta sig vidare till jobb eller utbildning. Skolverkets statistik från 2017 visar att fler än sex av tio inte klarade sin SFI-kurs inom ett år, och var femte deltagare avbröt studierna. Moderaterna vill därför ställa högre krav på deltagarna i SFI. Varje person som påbörjar SFI ska få en individuell prestationsplan som uppskattar tiden det kommer att ta att slutföra varje kurs och studieväg. Vid avbrutna studier eller studier som inte fullföljs med godkända resultat ska de ekonomiska ersättningarna reduceras eller stoppas.

2. Språkkrav för permanent uppehållstillstånd och medborgarskap

Grundläggande kunskaper i svenska har stor betydelse för integrationen. Vill man få permanent uppehållstillstånd och slutligen bli svensk medborgare är det därför rimligt att man också lär sig svenska. Moderaterna vill att godkända grundläggande kunskaper i svenska språket ska vara ett krav för att få såväl permanent uppehållstillstånd som medborgarskap.

3. Begränsad rätt till betald tolk

I dag är rätten till tolk för den som inte behärskar svenska i princip obegränsad vid kontakter med myndigheter. Det spelar ingen roll hur länge man har varit i Sverige. Tolk tjänster och tolkningens infrastruktur kostar det offentliga ungefär 2 miljarder kronor årligen. Det här skickar helt fel signaler om det egna ansvaret att lära sig svenska, och värdet av det svenska språket.

Moderaterna föreslår därför att rätten till betald tolk upphör för personer som har permanent uppehållstillstånd. Undantag ska göras vid brottmål eller utlänningsmål i de fall då det står klart att ett tolkbehov föreligger.

4. Obligatorisk språkförskola

För att nyanlända ska ha samma möjligheter som andra barn att klara skolan är det viktigt att de inte måste börja första klass med att lära sig svenska. Därför föreslår Moderaterna att alla nyanlända barn i förskoleåldern och barn till nyanlända föräldrar ska omfattas av en obligatorisk språkförskola om 15 timmar i veckan från tre års ålder.

5. Mer svenska för de elever som behöver det

För elever i lågstadiet som inte behärskar svenska språket ska tidig sommarskola och läxhjälp sättas in. Inga barn ska kunna börja i nästa klass utan tillräcklig svenska för att klara av undervisningen.

Men det räcker inte. Nästan fyra av tio elever som läser ”svenska som andraspråk” lämnar nian utan godkänt betyg – samtidigt som 96 procent av eleverna som läser ordinarie svenska klarar godkänt. Målet måste vara att alla elever ska lämna grundskolan med behörighet till gymnasiet. Därför föreslår Moderaterna att ”elevens

val” avskaffas i sin nuvarande form och att timmarna fördelas över de ämnen där eleven har störst behov.

Sammantaget kommer dessa fem språkreformer att öka chansen för både barn och vuxna att komma in i samhället, få bra utbildning och bli framgångsrika i Sverige.

Ulf Kristersson (M)

partiledare

Kristina Axén Olin (M)

utbildningspolitisk talesperson

Så kontaktar du SvD Debatt:

Redaktör: Carina Stensson,

Biträdande redaktör: Björn Jorner,

Mejl: debatt@svd.se,

Telefonnummer: 08-135149,

Bilaga 2: Huvudgrupper av sociala deltagare

I det följande presenteras huvudgrupper av sociala deltagare i tabellform stycke för stycke.

Tabell till stycke 1.

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare	Det svenska samhället	Ett annat samhälle
1			Svenska språket	
2			En viktig del av vägen in i det svenska samhället	
3			språket	
4			En förutsättning för lyckad integration	
5			Det	
6			Nyckeln till att förstå varandra, och till att förstå vår kultur och våra värderingar	
7			Språket	
8			Individens möjligheter till demokratisk delaktighet	
9			Det gemensamma språket	
10			Sammanhållningen i vårt land	
11			Det	

Tabell till stycke 2

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare	Det svenska samhället	Ett annat samhälle
12			Goda svenskkunskaper	

13			Praktiska saker som möjligheten att komma in på arbetsmarknaden och ordna sin egen försörjning	
14	Sverige			
15	Ett av de länder inom OECD som har störst skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda			
16		Tusentals människor		
17				Utanför samhället
18				Det
19				Dyrt
20	De som jobbar			
21				det
22				Parallella samhällen
23	Människor med olika bakgrund			
24	varandra			
25				Det
26				Skadligt för sammanhållningen i Sverige

Tabell till stycke 3

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare	Det svenska samhället	Ett annat samhälle
27	Vi			
28			Värdet av vårt eget språk	
29	Den samlade politiken			
30		Den som kommer till Sverige		
31			Svenska	
32	Krav			

33			Svenska för att få permanent uppehållstillstånd	
34	Krav			
35			Svenska för att bli svensk medborgare	

Tabell till stycke 4

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare i Sverige	Det svenska samhället	Utanför det svenska samhället
36			Skolan	
37			Det fokus som krävs på svenska språket	
38		Rätten till hemspråk		
39			Skyldigheten att lära sig svenska	
40		Alla barn		
41			I skolan	
42			Svenska språket	
43			En nyckel	

Tabell till stycke 5

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare	Det svenska samhället	Ett annat samhälle
44	Moderaterna			
45			Språket ska gå som en röd tråd, från nyanländ, via nyanställd till ny svensk medborgare	
46			Det	
47	Ett krav			
48			Permanent uppehållstillstånd och medborgarskap	

Tabell till stycke 6

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare	Det svenska samhället	Ett annat samhälle
49			Integrationen	
50				Vår tids ödesfråga
51	En helt annan politik			
52			Svenska språket	
53			En avgörande roll	
54	Moderaterna			
55			Den största språkreformen i modern tid	
56		Fler		
57			Möjligheten att lära sig det	

Tabell till stycke 7

Led	Sociala deltagare			
	Svenskarna	Nya invånare	Det svenska samhället	Ett annat samhälle
58		Fler		
59			Svenska för invandrare (Sfi)	
60	Skolverkets statistik från 2017			
61		Fler än sex av tio		
62			Sin Sfi-kurs	
63		Var femte deltagare		
64			Studierna	
65	Moderaterna			
66		Högre krav på deltagarna i Sfi		
67		Varje person som påbörjar Sfi		
68		En individuell prestationsplan		
69		De ekonomiska ersättningarna		

